Türk Mason
DERGİSİ

Yıl : 16 ★ İstanbul, Nisan 1966 ★ Sayı : 62

İ Ç İ N D E K İ L E R

Kaybettiklerimiz (Ahmet H. Selgil) 3222

1935 İs'ad Merasiminde M. Kemal Öke B.:. tarafından söylenen nutuk 3225

Hür düşünce içinde İsviçreli bir B.:. in görüşü (Tercüme eden M. O. Omay) ... 3235

Dileğim (Can Arpaç) 3260

Özlediğim (Can Arpaç) 3262

Dört unsurun izahı (Hikmet Tural) (geçen sayıdan devam) 3263

Güzelim dünya 3267

Ebedi Meşrika göçen kardeşlerimiz 3268

Mesul müdürü : Hamit Ören
İdare yeri : Tepebaşı No. 111 — İstanbul
Nüshası : 125 Kuruş
Yıllık abone : 5 Lira
Basıldığı yer : Kulen Basımevi - Galata

Revue Maçonnique
Adresse : Tepebaşı No. 111, İstanbul

İstanbun, 13 Nisan 1966

TÜRK MASON DERGİSİ

Türkiye Mason Derneği tarafından üç ayda bir neşrolunur

Yıl : 16 ★ İstanbul, Nisan 1966 ★ Sayı : 62

Muhtelif memleketlerdeki Mason teşkilâtı, müşterek gayede ve idealde birleşme bakımından üniversel, fakat herbiri kendi memleketi bünyesinde tamamiyle müstakil, millî bir müessesedir.

İktibaslar : 10 Ocak 966 tarihli Cumhuriyet gazetesinden

KAYBETTİKLERİMİZ

FAZLI GÜLEÇ

★ **Ahmet H. SELGİL** ★

Akdenizin sevimli, güzel, ılık bir adasında doğdu. Okuma yıllarını başında sarık, sırtında cübbe geçirdi. İstanbula okumaya geldiği zaman Beyazıt medresesinin bir köşesine yatağını serip, fodlasını almaya başlayınca ilk işi Mercan İdadisine yazılmak oldu. Oradan Mülkiye-i Şahaneye yazıldı. Medreseden icazetini geç almaya çalışıyordu. Mülkiyeyi bitirmeden medreseden ayrılırsa yatacak yeri, yiyecek yemeği güç bulacaktı. Mülkiyenin son imtihanını verdiği gün binbir fedakârlıkla tedarikleneh redingotunu sırtına geçirip başına püsküllü fesini giydi. Mülkiyenin sarıklı okuyucusu, devletin modern memuru kılığına bürünmüştü.

Adasından kopup anavatana geldiği zaman ailesi Bergamanın Kınığına yerleşmişti. Mektep bitince Dahiliye Nazırı Talât Beye başvurdu. Bir, iki kelime konuşunca hemen İzmire Maiyet Memuru, oradan da «İkinci memleketim» dediği Kınığa Nahiye Müdürü oldu.

Kaymakamlıklar birbirini kovaladı. Çal'da Millî Mücadelenin kahraman Kaymakamı oldu. Düşmanlarla çarpıştı. Ordu İzmire gelince daha İstanbuldan yabancılar çekilip gitmeden heybesine koyduğu iki çamaşır, dört kitapla Büyükada iskelesine çıktı. İskeleye Kaymakamı karşılamaya çıkan Adanın Rum asıllı Belediye Reisi ile Adanın Rum eşrafı eli heybeli adamın Kaymakam olacağını ummadılar. Yanlarından geçip Belediye binasına gitti. Ancak orada yeni Kaymakamlarını görüp bir yeni gidişin, Kaymakamının ne olduğunu öğrendiler.

Memurluk günleri hep başarılı geçti. İstanbula Vali Muavini olduğu vakit o zamana kadar kimsenin yapmadığını yaptı. Odanın kapısına «Vurmadan giriniz» diye levha astı.

Tesadüf, üç sene bizi bir arada çalıştırdı. Onun kadar halk içinde, halk için çalışan bir Vali görmedim dersem bir meziyetini büyütüyorum sanmayın. İzmir, Bursa, Balıkesir, İzmit, Edirne Valiliklerinde hep köylü için didinirdi. Köy yolu, köy mektebi, köyde halk odası, köye kitaplık, köye su, aklına gelirse hep köylü efendisi için yapardı. Atatürk'ün yoluna bu kadar bağlı medreseliyi bir daha görmek kimseye nasip olmaz.

Zeki, çalışkan, bilgili, dini bütün, lâik — evet hiç kimsenin olamıyacağı kadar lâik — Mevlânâ'nın bütün insanları dergâhına çağırdığı gibi o da derdi olan herkesi hangi mezhepten, hangi milletten olursa olsun Vali odasında karşılar, derlerine derman bulmaya çalışırdı. Her köylü odasına kapıyı vurmadan girer, Fazlı Beyin kahvesini içmeden gidemezdi. Onu Atatürkçü diye kalıba sokmak günah olur. O tam Atatürkün istediği adamdı. Neşesini kaybettiğini görmedim. Durmadan halk için bir şeyler yapmak isterdi. Hiç durmadan, hiç bir şey almadan sadece vermek, köylüye bir şeyler öğretmek isterdi. Bursa köylerinin tarlalarında liseyi bitirmiş sapanı elinde çalışan köy delikanlılarını seyrederken sevinçten gözlerinin yaşardığını anlar, yüzüne bakamazdım. İyi yetiştirdiği öz kızlarını nasıl severse o köy delikanlılarını da öyle candan, içten severdi.

Sağlam ahlâkından söz açmaya lüzum var mı ? İnanmadığı bir programın partisi iktidara geldiği gün kimseye sormadan, danışmadan çok sevdiği, bağlandığı işinden ayrılıp köşesine çekilmeyi bilmedi mi ? Ölünceye kadar inandığı fikirlerin savunmasını yapmadı mı ?

Onun için söylenecek daha ne kadar çok güzel söz, eşsiz anılar, hikâyeler var. Bir kısa yazıya sığdırmak elden gelmiyor. O bu memleket için yaşadı, çalıştı, emekli oldu. Emekliliğinde de durmadan iyilik için, yardım için, inandığı şeyler için çalıştı, didindi.

Nihayet Kızıltopraktaki evinde onu, hayatının hikâyesini bitirmiş olarak bulduk.

Bu memlekette Fazlı gibi bir kaç yüz medreseli yetişebilseydi memleketin kaderi muhakkak başka türlü olurdu.

Rüyasını gördüğü isteklerinin hakikat olmasını dilemekten başka elimizden ne gelir ki?...

İktibaslar : Büyük Şark dergisinden

1935 İS'AD MERASİMİNDE M. KEMAL ÖKE B.·. TARAFINDAN SÖYLENEN NUTUK

İnkilâb Mah.·. inden :

Az.·. KK.·. im.

Bu sene Mah.·. lerimizin İs'ad merasimlerinde, agaplarında dinlediğim tatlı, bazan da insanı ümitsizliğe sevkeden hitabelerden çok müstefid oldum. Fakat dinlediğimiz hatiblerin Mas.·. luğumuz ve dünya Mas.·. luğu hakkındaki noktai nazarları arasında çok büyük farklar buldum. Bir hatib dünya Mas.·. luğundaki buhranlardan bahsederken, diğer bir hatib de Türkiye Mas.·. luğunda seviyye düşüyor derken, üçüncü bir hatib de Mas.·. luğun yükselmekte olduğundan bahsetti.

Düşündüm, acaba hakikaten dünya Mas.·. luğunda buhran var mı? Türkiye Mas.·. luğunda hakikaten seviyye düşüyor mu ?

Bunlar cidden bizi çok alâkadar eden noktalardır. Bugün şu dakikada dünya Mas.·. luğundan bahsederken buhran olmadığını iddia etmek hiç şüphesiz doğru değildir. Bu buhranların en mühim sebeblerinden biri olan birleşmemezlik, anlaşmamızlığı doğuran amiller nelerdir? Bu, Mas.·. olanların olduğu kadar belki de biraz daha fazla olarak "profan" cemiyetin nazarı dikkat ve merakını celbediyor. Ben düşündüm taşındım; Mas.·.-lukta buhran yapan, Mas.·. teşekküllerini hedefe yürümekten meneden, profan taarruzlarına maruz bırakan bir değil, bir çok sebebler bulunabilir. Fakat benim hatırıma gelenler üç nokta içine sıkıştırılabilir :

1 — Ahlâkî ve felsefî doktrinlerin tesirleri,

2 — Ritüellerin arkasında siyasî, dinî, milli düşüncelerin saklanması,

3 — Demokrasiyi yıkan nasyonalizm cereyanlarının Mas.·. Locaları içine sokulması.

Acaba dünya Mas.·. luğu mevzuu bahsolunca bu birleşmemezlik amilleri arasında felsefî, dinî doktrinler arasında fark bulunması mevzuu bahsolamaz mı? Bu telâkki ve kanaat ayrılıkları espri Mas.·. ik bakımından bir birleşmemezlik âmili olmalı mıdır? İlk bakışta olmaması icabeder; fakat biraz derin araştırılırsa görülür ki birleşmemezlik basit bir kanaat ve içtihad farkından başka sebeblere bağlıdır.

Çünkü, nasıl filosoflar, ahlâk prensibleri üzerinden noktai nazarları arasında büyük ayırılıklar olmasına rağmen, bu prensiplerin neticelerinde, akibetlerinde birleşmişlerse hakikî Mas.·. ların da Mas.·. idealinin istihdaf ettiği gayede hangi dinî ve felsefî doktrin takib edilirse edilsin neticede birleşmeleri icabederdi.

Biz şurada bu felsefî, dinî kanaatler üzerinde biraz durarak bunların Mas.·. ideali ile münasebetlerini araştıralım. Dinde ve felsefede ahlâk, ahlâk prensiplerile Mas.·. ahlâkı arasındaki münasebet araştırılırken görürüz ki bir münevver hangi hayatta olursa olsun, içtimaî cemiyet içinde, dahilde, bu muhtelif dinî ve felsefî ahlâk prensiplerinden buna veya şuna daha ziyade meyleder. Ya daha ziyade rasyonalist'tir veya daha ziyade spritüalist'tir.

Ya deist'tir, yani Tanrı'nın vücudunu kabul, fakat vahyi ilâhîyi reddeder. Ye teist'tir, yani Tanrı'nın vücudunu kabul etmekle beraber vahy ve ilhama da inanır. Veya büsbütün ateis'tir, yani dinsizdir.

Herşeyi mantıkla, akıl ile izah eden, kâinatın varlığında yalınız aklın müessir olduğunu kabul eden rasyonalistler tecrübeden ziyade tecrübelerin ilk ideallerini, ilk prensiplerini veren akıl ve mantığa ehemmiyet verdik-

leri için onların nazarında tradisyon'un, amprizm'in bir kıymeti yoktur. Şu halde rasyonalist bir Mas.·. tradisyon'dan veya metafizik düşüncelerden ziyade realiteye ehemmiyet verir.

Binaenaleyh, doğmatik, amprik tradisyonalist bir Mas.·. luğun bazı prensiplerine esir olamaz ve olamıyor...

Mevcudun sebeblerile meşgul olan ve hiç bir vakit tabiatın haricinde bir sebebin (Tanrı) varlığını kabul etmiyen natüralistler de kainatta maddeden başka birşey kabul etmiyen, yani "réalité physique" e istinat eden materyalistler gibi her şeyi tabiata bağlarlar ki bu doktrini takibeden bir natüralist Mas.·., ruhun ve ulûhiyetin "divinité" varlığını kabul eden ve tastik eyleyen bir Rit'-in prensiplerini pek hazmedemez.

Şu halde böyle bir Mas.·., din ve ahlâk prensiplerini reddeder; ve bu esaslar dahilinde çalışmanın manasızlığına kanidir.

Bütün bu hadiseleri hakikî sebeblerini yüksek bir varlığa, madde haricinde ilâhî bir kuvvete bağlayan spritüalistler de evvelki iki meslek taraftarlarının meyil ve noktai nazarlarının tersine ruhun ebediyetini, zekânın kâinatın inkişaf ve tekâmülünde sebeb olup netice olmadığı şeklindeki metafizik prensiplerin tesir ve nüfuzu altında çalışmak ister ve müdafaa ederler.

KK.·., Mas.·. luk sadece bir formalizm takibeden bir teşekkül olsaydı anlaşamamazlığın sebebini burada aramak ve bulmak mümkün olabilirdi. Halbuki, Mas.·. luk terakkiperver bir teşekkül olduğuna göre tabiatın lâyemut olan terakki kanunlarını takib ederken dinî ve felsefî telâkki farklarının tesir ve nüfuzu altında kalınmaması icab eder.

Fakat, itiraf ederiz ki, dünya Mas.·. luğunda gördüklerimiz tamamen aksidir.

(Dogme) cularla, muhafazakârlarla liberaller arasında devamlı bir anlaşamamazlık hükmünü sürmektedir.

Bu devirde hâlen (S.·. A.·. K.·.) in bir prensip olup olamıyacağı üzerinde münakaşalar yürütülmektedir. Fakat, KK.·. im, doğrusunu söylemek icab ederse iş büsbütün başkadır. Bazı memleket Mas.·. teşekküllerinin üzerinden maske kaldırılırsa altından dinî ve millî bir bünye çıkar. Bu itibarla birleşmemezlik kısmen de millî, dinî bir terbiyenin verdiği hissin tabiî bir neticesi telâkki edilebilir.

Bazı Obediyanslar dinî, bazıları da millî tesirlerin altında yürümektedir. Meselâ : Anglo-Sakson Locaları deist doğmatik birer Mas.·. teşekkülüdür. Fransada Bü.·. Meş.·. daha ziyade lâik ve siyasî; Bü.·. Mah.·. i de daha ziyade muhafazakâr ve dinî esaslara daha meyyaldir. Ayni memleketin Mas.·. larının birleşmemezliğini bu farkla izah belki mümkündür. Biri lâyiktir, diğeri de az çok doğmatik'tir.

İngiliz Localarının deist bir teşekkül olmaları ve doğmatik prensiplerin müdafii bulunmaları veya Fransız Localarında bir idare vahdetinin temin edilememesi bizi pek alâkadar etmez. Biz esasen Mas.·. luktan ne liberal bir muhafazakârlığın, ne de rasyonalist bir ahlâk felsefesinin takib edilmemesinin aleyhtarı değiliz.

Bunun içindir ki Localarımızda bu sistemleri ne atar, ne de müdafaa ederiz. Fakat bu telâkki farkları Obediyansların dahilî siyasetleri şeklinde kalıp ta âlemşumul bir Mas.·. luğun yürümesi ve muvaffakiyeti üzerine müessir olmasaydı birşey denemezdi.

Bu telâkki farkları Mas.·. luktaki hakikî krizi husule getiriyor.

Niçin ayni gayeye yürüyen Türkiye Mas.·. ları İngiliz Locaları ile münasebette bulunmasın? Halbuki İngilz-

ler muntazam Mas.·. diyebilmek için onun mutlaka teist olmasını, ruhun ebediyetini, Tanrı'nın varlığını alenen kabul eylemesini isterler... Bunun içindir ki bu "dogme" u musirren taleb edenlerle bu dinî kanaati Mas.·. a bırakan Obediyanslar arasında münasebet yoktur. Bu şerait devam ettikçe aynı ideale koştukları zannedilen Mas.·.-lar arasındaki anlaşmamazlıkların, birleşmemezliğin devam edeceğini kabul etmek icab eder.

Bize gelince, ne siyasî cereyanlar, ne de din ayrılıkları hiç bir vakit âmil olamamıştır. KK.·. im, bence Türkiye Mas.·. ları arasında bir türlü anlaşamadığımız bir nokta vardır : Ben telâkki farklarının, birleşmemezliğin bütün sebeblerinin bu nokta etrafında toplandığını zannederim. Bazılarımız, Mas.·. luğu hayır müessesesi, kimimiz ahlâk ve felsefe mektebi, kimimiz de... telâkki ederiz.

Bu iddiaları, bu telâkkileri te'lif etmeğe de imkân yoktur. Burada göze batacak bir hayır yapılmadığını görenler meyus ve münkesir oluyorlar. Buranın bir fikir lisesi, bir fikir hareketi müessesesi olduğunu kabul edenler de alâkasızlıktan müteessir... Hiç şüphe edilmemelidir ki burası ne hayır işliyen bir tekke, bir imarethane, ne de ilmî tedrisat yapan bir darülfünun değildir. Bu iki maksat için de ayrılmış, açılmış yerler vardır. Ben öyle zannediyorum ki burası ahlâkî, içtimaî, felsefî sahalarda ritüellerine telkin yapan, bir ideal etrafında toplanabilecek kabiliyette ki şahısları bir araya getiren bir güzideler, (Elit) ler yuvasıdır. Yine hiç kimse iddia edemez ki buraya aşk ve sevgi ile bağlanmış olanlar karşılıklı tesirlerle manen olduğu kadar da maddeten istifade edememiş olsun. Buraya başka emellerle gelmiş olanlar belki aradıklarını bulamadıklarından dolayı istifade etmek istememişlerdir. Fakat Mas.·. luğun faide ve faidesizliği mevzuu bahsolurken bu KK.·. mıkyas olamazlar.

İşte, KK.·. im, Mas.·. luğu hayır müessesesi kabul etmeyüp te bil telkin, fikir hareketlerini uyandıran bir

teşekkül kabul ederek hüküm vermek icabederse Mas.·.-lukta hemen göze batacak eserler aranılmasına kalkmamalıdır.

Ferdte tefekkür kabiliyetini arttırmak, beşer zekâsının inkişaf ve terakkisini temin etmek gibi bir maksadı istihdaf eden bir teşekkülde bu günün eseri, ancak yarın bir realite halinde eslâfa intikal edebilir.

(Goethe) diyordu : Fard hayatı kısadır. İlim, sanat ise uzundur. Espri nihayetsizdir. Bunu, beşer hayatı mıkyasile ölçmek yanlıştır. O âne değil, ta uzak istikballere, nihayetsiz hedeflere gözünü diken bir teşekkülde mıkyas beşeriyet hayatıdır.

Bu münasebetle (Lessing) in sözlerini tekrar edeceğim. (Lessing) diyor ki : "Sen farkına varmadığın adımlarını at... Lâyemut olan mukadderi ara; fakat görülemiyor diye kendinden şüphe etme... Asla geri dönme..."

Çünkü Mas.·. luk yıldızlara kavuşmak değildir. İnsan yalınız yaşadığı âne değil, beşeriyetin başlangıcından itibaren zamanların seyirleri esnasında beşeriyetin tekâmülünü göz önünde bulundurursa insanların mümkün olabilen en yüksek ideallere irişebileceğini tahmin ve ümit edebiliriz.

Fakat, KK.·. hep takdir ederiz ki erişilecek hedef o kadar uzun ki, o kadar nihayetsiz ki... ona kavuşmak kolay, hatta mümkün değildir. Bunun içindir ki asırlardanberi bin bir türlü buhranlar, felâketler geçirerek ölüm tehlikeleri içinde inliyerek yürümüş olan seleflerimiz bize bir eser bırakmamış gibi görünüyorlar... Evet, her gün dilimizden düşmiyen, kalbimizden çıkmayan insaniyet ideali karşısında beşeriyet günden güne artan ıztırabların, ardı arkası kesilmiyen felâketlerin içinde...

Fakat, KK.·., bu Mas.·. ları çalışmaktan uzaklaştırmamalı, bilâkis arzu ve gayretlerimizi canlandırmalıdır.

(Spencer) in dediği gibi, bir Mas.·. beşer kabiliyeti üstünde denebilecek ideallere yetişemezse bile hakikati araştırmak, arzuları canlandırmak, bütün gayretleri bir araya toplamak ve bunların hepsini beşerin saadeti için kullanmağa çalışmak gayretini gütmelidir; fakat bütün gayretlerine, bütün hüsnü niyetine rağmen beşeriyyet istenilene yetişemiyorsa, sebebini beşer kudretinin zafında aranmalıdır; ve bilinmelidir ki, beşer kudreti erişecek seviyeden daima daha aşağıda kalacaktır. İşte idealist Mas.·. larla realist Mas.·. lar arasında daima göze çarpan fark ta burada aranılabilir.

Fakat ne olursa olsun, o yüksek ideallere kavuşacakmış gibi çalışmak ve bütün kudretini kendinin ve insanlığın yükselmesi için bir ideal önünde biriktirirken yıkıcı değil, daima yapıcı olmağı düşünmek lâzımdır.

(Goethe) diyor ki : "kuvvetlerin canlı görünüşlerinde ilâhî bir öz aramak lâzımsa, insana düşen en yüksek vazife, kendindeki müessir kuvveti en yüksek bir amele haline getirmek olmalıdır. İşte ancak buna muvaffak olabilenler şahsiyet olabilirler. İnsan kendindeki faaliyeti ne kadar artırırsa, ne kadar canlandırırsa Tanrıya da o kadar yakınlaşır" Elverir ki fiil yıkıcı değil, yapıcı olsun. İşte (Goethe) bu düşünce ve telkinlerile bütün insanlar için büsbütün yeni bir âlem, tamamen başka bir dünya yaratmak, kurmak istemiştir. İşte bu âlemin banisi olmak istiyen (Goethe) ilâve ediyor : "Beşere düşen en yüksek vazife, beşer esprisini muhtelif şekillerdeki tezahürlerinde daima ona uygun olabilecek kanunlarla yenilerini yaratmak olmalıdır. Olmuşlarla uğraşılmamalı, olacaklar için çalışmalıdır,, Goethe, bu sözlerile reel ve natüralist hadiselerle bir idealizm'e dönüyor. Bu günün realiteleri olmuş bitmiştir. Bununla yeni realiteler doğuracak ideler yaratmak lüzumuna işaret ediyor. Bunun içindir ki bir münasebetle söylediğim gibi Mas.·. lar realist oldukları kadar da idealist olmalıdırlar.

Şu halde Mas.·. luk hangi felsefeyi takib ederse etsin, en yüksek ve uzak gayesi beşerin saadetini gözeten ve onun icabatı önünde, mümkün olabilirse, millet huk ku yerine beşer hukukunu, hodbin kanunlar yerine sevgi kanununu koymağa çalışmaktır. Ellerinden gelse Mas.·. lar milletler üstünde aynı mabuda, aynı ülküye tapan bir millet yaratmak isterler.

Mas.·. olmıyan (Lamartine) de bir şiirinde şöyle diyor : "Birbirimizden nefret etmenin, ırklar arasına Tanrının nefret ettiği bu hudud ve sûrları sokmanın hikmeti nedir? Serhadlerden göğe doğru baktığımız vakit orada izler görüyormusunuz? Onun kubbesinin bir duvarı, bir ortası, bir kenarı varmı? Akvam, barbarlık demek için muntazam bir kelime...

Bayraklarınızı yırtınız; O vakit size başka bir ses haykıracak : Yalnız hodbinliğin, yalnız kînîn vatanı vardır. Fakat kardeşliğin yok..."

Bu asîl duyguyu bütün beşeriyete telkin etmek istiyen (Lamartin) ve "vatanım ruyü zemin" diyen bir beşeriyet dünyası yaratmak istiyor.

Mas.·. larda (Goethe) ve (Lamartine) in tahayyül ettikleri yeni bir âlem fikrini, dünyayı müşterek bir vatan telâkki etmek idealini takdis ederler. Fakat koyu nasyonalizm cereyanları arasında böyle bir idealin tahakkuk ettirilmiyeceğini de takdir ederler. (Lamartine) şiirinin diğer kısmında dediği gibi : "Artık insanlar arasında mirası tahdid ve tesbit eden ırmaklar, dereler, denizler kalkmalı; onların yerine biricik hudud olan fikirler geçmelidir." İşte kâinat o fikirlerle aydınlanarak birliğe doğru yükselir." İnsanlar arasında en tabiî hudud fikir olduğuna şübhe yoktur; fakat bugünkü nesil milletler arasında bugünkü medeniyetin yaşattığı, hırs ve kinin yarattığı hudutları görüyor. Fakat ne olursa olsun her Mas.·., (Lamartine)

in âlemşumul moralinin ölmez olan bu esaslarını sönmez, hatasız bir (dogme) olarak yaşatabilir.

(Lamartine), bu necib duygusile idealist Mas.·. lara tercüman olmuştur. Evet, Mas.·. lukta birleşmenin, birlikte çalışmanın bir program, bir plân ile yürümek mecburiyetinin ifade ettiği mana da, gaye de budur. Nitekim, (Goethe) yi Mas.·. mabedine sürükliyen ideal de bu olmuştur.

İşte yalnız bir dogme olarak hakikî Mas.·. ların kalblerinde yaşayan bu en yüksek ideale bir hayal demektense, gecenin karanlığından, yeni ziyadar bir günün doğabilmesi ihtimalini varid görmek ve olacakmış gibi çalışmak daha doğrudur. Çünkü, "yarın sevginin, aşkın, ümit ve sebatın doğuracağı bir istikbaldir..." Ona erişilecekmiş gibi koşmak, yürümek lâzımdır.

(Herder), kitabei mezarına şöyle yazdırmış : NUR-SEVGİ-HAYAT.

Nur ve sevgi, hayatın mes'ut tecellileridir; bir varlığın temelleridir. Mas.·. luk ta bütün ritüellerimizde, sembollerimizde bu triniteyi telkin eder.

KK.·. im, sözlerimi bitirirken şunu da ilâve edeceğim ki, Mas.·. lar kendilerini yaratırlarken diğer taraftan da bir plân dahilinde muayyen, fakat daima yükselen ve yürüyen bir ideal için birlikte çalışmak mecburiyetindedir. Bu vesile ile burada (Ludvig) in sözünü tekrar edeceğim. (Ludvig) diyor ki : Mas.·. lar yalnız birşey yapamazlar. Seve seve aldıkları yüksek vazifelerde birleşemezler; müşterek bir plân ile birlikte yürüyemezler..." Mas.·. luğun ferd tekâmülünde bir dereceye kadar muvaffak olduğunu kabul ederken âlemşumul rolünde ki muvaffakiyetsizliğinin hikmetini (Ludvig) in işaret ettiği noktada aramak doğru olur.

KK.·. im, biraz da birlikte birbirimize yardım ederek yürüyelim... Bu gidişin elem ve ıztırabı veya zevk ve neşesi varsa paylaşalım; çünkü ıztırap birlikte olursa taksime uğrar, zevk ve neşe ise taksim edilirse iki misli olur. Mas.·. luk buhran geçiriyor diye müteessir olmayalım. Mabedler yıkılsa da Mas.·. ideali yaşar; o hiç bir vakit öldürülemez. Buhran geçiren Mas.·. luk değil belki ona sadakat etmiyenlerdir...

İdealleri çabuk sönen insanlar, bedbaht olanlardır. Yaşamak için, bedbaht olmamak için nur-sevgi-hayat kalbimizde yaşatılmalıdır.

HÜR DÜŞÜNCE İÇİNDE
İSVİÇRELİ BİR B.·. İN GÖRÜŞÜ :

★ Eseri Yazan : Otto BACHMANN ★ (Mayıs 1965 Genève)

★ Tercüme eden : Muhiddin O. OMAY ★

Doğmacı zihniyetin tehlikesi muvacehesinde, spekülâtif Fran-Masonluk ve kadim ve kabul edilmiş İskoç Riti.

Gelenekci spekülâtif Masonluk :

Son dünya harbinden beri, Originel = ilk spekülâtif Masonluk muvacehesinde doğmacılık zihniyeti ile meşbu hale gelmiş olan diğer Masonluğu ayıran uçurum gittikçe derinleşmiştir.

İngiltere Büyük Locasınca temsil edilmekte olan doğmatik Masonluk, spekülâtif Masonluğa karşı açıkca cephe almış ve onu ortadan kaldırmak çaresini aramıştır.

Şimdi bu ceryanların mevcudiyet sebeblerini tetkik edelim : 1717 Yılında Londra Büyük Locası kurulmuş olup hemen sonra İngiltere Büyük Locası ünvanını almıştır. Fakat bu günkü İngiltere birleşik locasının o zamanki Büyük Loca ile hiç bir alaka ve münasebeti kalmamıştır. Çünkü bu yeni teşekkül amelî Masonluktan ancak muhafaza edilmesini uygun bulduğunu almak suretiyle mazi ile bütün ilgisini kesmiştir. 1723 yılında bu büyük loca, müellifine nisbetle, "1723 Anderson Esas Teşkilâtları" diye anılan yasayı kabul etmiştir.

Amelî Localarla çalışmaya son veren bu Masonluk spekülâtif ve insaniyetperver bir nizam kurmuştur. Tefekkür ve vicdan hürriyeti ile tolerans hususlarında o zamana göre, inanış bakımından çok ileri sayılabilecek bir zihniyet ile muttasıf olmuştur.

Bununla beraber bu fikirler, orta çağda katolik kilisesinin ve aynı zamanda Engizisyon müessesesinin kontrolu altında, muazzam Katedırallar inşa etmiş olan orta çağ ameli Masonlarına ilham olunan prensiplere bağlı kalan ve daha az inkişâf etmiş bulunanların muhalefetine maruz kalmıştır. Korporasyonlar, localar ve (Lonca) lar gibi, kendilerine doktrinlerini empoze ederek kabul ettirmiş bulunan kilisenin nezareti altında birleşmişlerdir.

1717 yılında, demek oluyorki, Londra büyük locasına iltihak etmeği red eden Masonlar ve localar bulunuyordu. İnşaat işleriyle meşgul olmamakla beraber bu localar, orta çağ ameli localarının geleneklerine ve âdetlerine sadık kalmışlardır. Şu halde, daha ta bidayette Masonlukta, birisi terakkiperver, diğeri ise muhafazakâr olmak üzere paralel iki temayül mevcut idi. Birincisi, ilim ve fennin öğretilerinden ilham alarak insanî bir plân üzerinde, halbuki ikincisi, sonradan (Landmarks) lar adı altında tanılan operatif Masonluğun dinî metodları üzerinde çalışıyordu. Muhafazakâr localar, eski enstütüsyonlara izafetle 1753 yılında hür ve kabul edilmiş Masonların Büyük Locasını kurmuşlardır.

Müteakiben yekdiğerlerine hürmet ederek temayüz edecekleri yerde, her iki büyük loca birbirleriyle mücadele etmişlerdir. Bu tecavüzler her iki taraftan 1813 tarihine kadar yapılmış ve mezkûr tarihte nihayet uzunca süren bu mücadeleden yorgun düşen mezkûr iki büyük loca, aralarında bir itilaf zemini bularak birleşmişlerdir.

Bu fuziyon hadisesi, daha ziyade (Modern) yenilerin, yani 1717 temel yasasına dayananların, hürriyet ve tolerans prensiblerinden feragat etmeleri suretiyle 1753 yasasını, yani eskilerin doğmalarını kabul ederek tam bir teslimiyet göstermeleri neticesini vermiştir.

NOT : (1753 yasası İngiliz Masonluğunda tamamiyle Hiristiyanlığa dayanan rıc'î bir hareketin ifadesidir.) bir geriye dönüştür.

1815 yılında, yeni birleşik büyük loca, İngiltere eski Masonlarının Büyük Locası ünvanını benimsemiş ve müteakiben bu günkü şekliyle "İngiltere Birleşik Büyük Locası" adını almış ve ana yasasında : Her iyi bir Hiristiyan gibi "ALLAH insandan başka türlü görür ve hiç bir kimse gök ve yerin şanlı Mimarına inanıp iman etmedikçe Mason olamayacaktır" diye bir akide kabul ve ilân etmiştir. (1815 eski mükellefiyetlerinin birinci vecibesi)

İşbu büyük locanın, bütün kendisine tâbi localardan mesailerini açarken Kâinatın Ulu Mimarı adı ile çalışmaya başlamalarını istemesinde hiç bir mahzur olmasa gerek ve bu usul bütün dünyaca da kabul edilebilir. Fakat, aynı büyük loca, namzetlerden ALLAH'a ve onun tezahür eden arzu ve iradelerine inanmayı isterse, diğer taraftan bu tezahürlerin vahyilerin ve ilhamların timsali olarak İncili bir mukaddes kanun kitabı olarak tanımalarında ısrar ederse — Ki bu ısrar, taliblerin şahsi vicdanlarını takyit eder mahiyettedir — ve bundan madâ, işbu doğmaları diğer Masonluklara da kabul ve ithal ettirmek yollarını ararsa, o zaman, çizilen hudutları aşmış, spekülatif Masonluğun fazilerlerini inkâr etmiş ve ülvi Masonluğu dini bir mezhep derecesine düşürmüş oluyor demekdir. Bu teşekkül ister "Dini enstitüsyon, ister "Kilise" namını alsın, onun 1717 temel yasasındaki Masonik mefküreye aykırılığını hiç bir suretle değiştirmez. Doğmatik Masonluk, kendi doktrinini tarif ederken, tarikatin bir felsefi hareket olmadığını tasrih eder ve güya hakikî Masonluk akidesinin "çok sıkı, dar ve kat'î olarak sert bir mezhep" olduğunu ifade eder.

Dinî Masonluk, Başlıca Anglosakson ülkelerine, müstemlekelere ve Avrupa kıt'ası müstesnâ olmak üzere diğer bazı yerlere yayılmıştır. Avrupa kıt'asındaki Masonik teşekküllerin çoğunluğu Andersonun 1723 temel yasasına göre esas teşkilât nizamlarını tedvin etmişlerdir. Halbuki İngiltere birleşik büyük locası 1815 yasasını kabul etmiş bulunuyor. İşbu büyük loca, eskiden olduğu gibi, bu gün dahi, insanın spiritüel ve kültürel inkişafına daima karşı durmuştur. Bu günkü İngiliz Masonluğu doktirini 1717-1723 ana yasasındaki insâniyetperver idelere taban tabana zıt bulunmaktadır. 1723 ana yasasında "Kadim görevler"in birinci maddesinde yazılı mükellefiyet "...bütün insanların üzerinde mutabık kalacakları bir dine iştirâki, yani iyi ve namuslu, şerefli ve dürüst bir insan olmayı, din ve akide hususunda herkesi kendi kanaatlerinde serbest bırakmayı" esas tutan bir maddeden ibaret olup, taliplerden bundan başka bir şey istenmemesini gerektirir.

Fransız büyük ihtilalinden 70 yıl kadar evvel, bu gün beşer hukuku beyannamesinde yer almış bulunan bu prensipleri eski Mason ana yasasına ithal etmek cesaretini gösteren o zamanki âkıl ve kâmil Masonların önünde hakikaten iğilmek yerindedir.

Şimdi bir anti tez var demektir. Mason temel yasaları prensiblerine muhalif olduğu halde, neden bize doğmatik bir Masonluğu empoze etmek istiyorlar? Bütün bunların neticesi, yavaş fakat devamlı bir inhilal olur. Bu şekilde Mason âlemi, Manşın iki sahilinde daima daha çok artan zehirli bir atmosfer içinde yaşamış olacaktır. Ve Masonluk böylece, bazan de tevâzu ve samimiyetten uzak kalarak yalnız Ritüelik merasimle tahdit edilmiş bulunacaktır.

Gerçekten şunu kabul edelim ki, bu hata; kendi çevrelerinde beğendikleri gibi hareket etmekte serbest olan

yalnız İngilizlere raci olmayıp fakat bundan ziyade, İngiliz ruhani reislerinin direktiflerini aynen nakil ve takip etmekte bulunan İngiliz Mason kilisesinin tesiri altında kalarak bu tarz hareketi göya nizamımızın yer yüzünde bir cenneti telakki eden, Kıt'amızdaki bir takım büyük localarla bazı büyük meşriklerin idare mesuliyetlerini taşıyan bir takım biraderler dahi bu hatâda bulunmuşlardır.

Bu sedâkat ve ubudiyet ekseriya körü körüne yapılmaktadır. Kıt'amızda bazı biraderler vardırki bunlar, İngilizlerin "sıkı, dar ve kat'î olarak sert bir mezhep olan" Masonluk akidelerinin göyâ bizim hür vicdanla, inanış ve tefekkürümüzle tearuz etmediğini ve onların ademi müsamahalarının din ve akide hususundaki bizim müsamahalı anlayışımıza tevafuk ettiğini ileri sürmeğe çalışıyorlar. Fakat, B.:. Localarımızdaki diğer büyük bir ekseriyette olan biraderlerimizi de, doğmatik Masonluğun bu doğru olmayan ve haksız olan isteklerine karşı isyan halinde bulunuyorlar. Bunlar, konstitüsyonlarla teyit edilmiş bulunan 1717 ana yasasının mukaddes prensiblerinin derin manasını, onların doğmatik düşünceleriyle telife yeltendiklerinden dolayı onları protesto etmişlerdir.

Yukarıda zikredilen hürriyetleri tekeffül eden İsviçrenin Alpina Bü.:. Locası, bu hürriyetleri engelleyen ve bilhassa tefekkür hürriyetine muhalif olan bütün talimatı red ederek bunları tasvip etmemiş değilmidir ? Şu halde İsviçreli bir kaç birader nasıl olupta, Mason olmak için müşahhas yüce bir varlığa inanmak lüzumunu iddia edebilmişlerdir ?

Bu iddia, 1929 yılında doğmacı İngiliz Bü.:. Locasının neşir ettiği ültimatomdaki sekiz maddeden birisini teşkil ediyorduki, İsviçredeki Alpina Bü.:. Locasının umumi prensiplerine de muhâliftir.

1717-1723 ana yasalarına göre hakiki spekülâtif Masonluk ne bir din veya dini bir müessesedir, ne de bir mezheptir; esas itibariyle insaniyetperver bir teşkilâttır. Kardeşlerin büyük çoğunluğu çeşitli kiliselere mensubturlar ve onlar Masonluğa bir kilise veya bir din daha elde etmek için gelmemişlerdir.

İkinci dünya harbinden sonra İngiltere Birleşik Bü.·. Locası münasebette bulunduğu obediyanslara yolladığı tamimde emirlerinin tez elden icra edilmesini musirren talep etmiştir. İngilizlerin bir numaralı ilk hedefi Milletler arası Mason müşâreketinin (A.·. M.·. İ.·.) feshedilmesi olmuştur. 1921 tarihinde İsviçrenin Alpina Bü.·. Locasının teşebbüsü ile kurulmuş olan bu güzel cemiyet, harbten önce gerek Avrupadaki gerekse, denizler aşırı ülkelerdeki Masonik kudretlerden önemli üyeleri sinesinde toplamış bulunuyor idi. Bu cemiyetin gayesi umumun yararını sağlayacak problemleri ve insanlığı ilgilendiren mevzuları etüd etmek idi. Ülke hudutlarını ve büyük denizleri aşan Milletlerarası muntazam temas ve münasebetler kurmak suretiyle kardeşlik hislerinin daha ziyade inkişaf ettirilmesi ümit edilmekte idi.

Bu teşkilâtın ta başındanberi, prensip itibariyle, Masonlukta emperyalist maksatlarına mâni olabilecek her türlü teşekkül gibi bu teşkilâtı da İngiliz Bü.·. Locası iyi karşılamamıştı. Harbi takiben uzunca süren Diktatörlük devresinden sonra kıt'amızın Bü.·. Locaları ancak yavaş yavaş tekrar teşkilâtlanabilmişlerdir.

A.·. M.·. İ.·. filen uykuya dalmış idi; harekete geçmek fırsatı müsait idi. Fakat İngilizlerin daima münasebetleri kesme tehdidi altında kalan bir kaç büyük Üstad toplandılar ve nihayet Londra Üstadlarının emirlerine inkiyat edilerek bu güzel teşekkül defin edildi. Diğer taraftan, ilk işaret üzerine Londraya koşan kıt'amız Bü.·.

Üstadlarından bir kaçı oradan başka talimatı da hâmilen döndüler. Bu talimat büyük locaların, İngiliz Bü.·. Locasıyla tanışmamış olan büyük localar ile münasebetlerin kesilmesi emrini ihtiva etmekte idi. "Hükûm sürmek için parçalamak" umumi kaidesi bütün değerini kazanmış ve İngiltere Bü.·. Lo.·.sı her istediğini bu suretle hayret edilecek bir kolaylıkla elde etmiştir. Bu meyanda, Londra Bü.·. Locasının tesir ve nüfuzu altında kalmış bulunan kıtamızın bir kaç büyük locası, yasası onlarınkine tekabül etmekle beraber, İngiltere Bü.·. Locası tarafından tanınmamış olan Danimarka Bü.·. Locasına da teslim olma darbesini tevcih etmek üzeredirler. Bu Bü.·. localar, aynı zamanda Danimarka Millî Bü.·. Locasının tabi olduğu, son derece Hiristiyan bir nizam içinde çalışan İsveç riti ile de münasebet kurmuşlardır. Hiristiyanlığa bağlı olan bu tarikatın. Anderson'un spekülâtif Masonluğuna muarız olmakla beraber peyk (Satelite) durumunda olan bazı obediyansların ona flört etmelerini önlememiş ve bu peyklerin yavaş yavaş ezoterik ve muntazam bir durumda bulunan Danimarka Bü.·. Lo.·. sından ayrılmalarını mucip olmuştur. Böylece, İngiliz Üstadlara bir yeni sadâkat nümunesi gösterilmekle, uluslar arası doğmatik Masonluğa doğru ileri bir adım atılmış olduğu ümit edilmektedir. Fakat acaba bu obediyanslar ne zaman yasalarını Mason kilisesininkine uyacak şekilde tanzim edeceklerdir ?

Yıllar ilerledikçe, İngiliz büyük locası, ananevi spekülatif Masonluğun bir kalesini teşkil eden Fransız Masonluğunu tecrit yoluna girmiştir. Ama İngiliz Bü.·. locasının bu doğmatik Masonluk emirlerini takip eden obediyanslar buna mukabil kendi iç teşkilâtlarında, huzursuzluk, hoşnutsuzluk, ihtilâf, yalan ve riya gibi, Masonlukta yeri olmayan fiil ve hareketlerin husule geldiğini de müşahade etmişlerdir. Bu obediyanslar prestijlerini kaybetmişlerdir. Çünkü, Danimarka Bü.·. Locası aleyhin-

deki, Masonluğa ve gerçek kardeşliğe sığmayan bu gibi hareketler Fransız Masonluğunda giderilmesi güç izler bırakmıştır.

Şimdi, Fransız Bü.·. Locasıyla üç çeyrek asır ve daha fazla bir zaman kardeşlik ve iyi komşuluk münasebetleri idâme etmiş olan mezkûr büyük locaların, İngiliz büyük locasının arzusuna râm olarak ihtiyar etmiş oldukları bu hareketin sebeblerine bir göz atalım : Takriben 15 yıl oluyorki; bu Bü.·. localar, Fransız büyük locasından, localarının ritüelik mesailerinde Kâ.·. Ulu Mimarı sembollerinden ikisini temsil eden gönye ile perkelin ve bir de mukaddes kitabın, yani İncilin (Bible) bulundurulmasını talep etmeğe başlamışlardır.

Diğer yandan 1877 tarihinde, Fransa Büyük Locası, bu doğmaları terk ederek saf gelenekli Masonluğa rücu etmiş olup kıt'amızda hiç kimse bundan dolayı bir hoşnutsuzluk izhar etmemiştir. Yalnız, biraz yukarıda anılan büyük localar istiklâl ve hâkimiyetlerini kaybettikleri tarihten beri, Fransız Büyük locasının bu hareketini mahzurlu görmüşlerdir. Şunu iyice not edelim ki, 1723 tarihli Andersonun temel yasasında, ne doğrudan doğruya, ne de bilvesile doğmatik Masonluğun ileri sürdüğü sembollerden aslâ bahis yoktur. Fakat, buna rağmen doğmacı Masonluk, Fransa Büyük locasının, Masonik bir teşekkül olmadığını soğuk bir şekilde ilân etmiştir. Kaldıki, Fransa büyük locasının ana yasası tetkik edilince, bunun 1723 teşkilâtı esasiyesiyle mutabakat halinde olduğu görülür.

Burada bir parentez açalım : (La Bible) İncil, Angelosaksonlara göre öyle bir din kitabıdır ki diğer her hangi bir mukaddes din kitabı bunun yerine ikame edilemez. İncil, ilâhi ilhamı (vahiyi) kapsayan mukaddes bir kitap olarak onlarca telakki edilmektedir. Katolik ülkelerde ise, İncilin metni halk tarafından ya pek az bilin-

miş veya hiç bilinmemiş, hatta tahsilli olanlarca da bilinmemiştir; çünkü Romen kilisesi daima bunun okunmasını dahi onlara men etmiştir .Bunun neticesi olarak, Latin localarına mensup pek çok Masonlar, İncile, diğer her hangi felsefi, ahlâki, tarihi veya fenni bir kitaba atfettikleri kıymet ve ehemmiyetten fazla bir değer vermezler. Kuzey ve Birleşik Amerika ülkeleri halkının İncil hakkında pek tabii olarak besledikleri derin saygı hissini Lâtin ülkelerdeki halka telkin etmeğe imkân yok gibidir.

İngilizlerin arzusuna ram olan kıt'amızın bazı Bü.:. Locaları tarafından Fransa Bü.:. Meşriki aleyhine olarak Lüksenburgda tertiplenen ve fakat yine İngilizler tarafından iştirâk edilmediğinden dolayı kabul edilemeyen, Lüksenburg itilafnamesi mezkûr peyk Bü.:. Localarca terk edildikten sonra 1960 tarihinde, İngilizler Fransız büyük locasını afaroz (anatheme) etmişlerdir. Söz konusu büyük localar, bu tarihten sonra Fransa Bü.:. Locasıyle ve atölyelerinde iki sembolü (gönye ve perkel) kullanan localarla münasebetlerini kesmekte bazı tereddüt ve müşkilâta maruz kalmışlar isede, İngilizlerin emir ve telkini kat'i mahiyette olduğundan, nihâyet muhaberatı kesmek icap etmiştir.

Münasebet kesmekte ilk insiyatifi alan Almanya birleşik Bü.:. Locası olmuştur. İşbu münasebet kesilişini Fransızlara bildiren mektuba verilen cevapta, Alman Masonluğunu idare edenlere yalancı, mürai ve sözünde durmayan insanlar diye Fransızlar tarafından hitap edilmiştir. Buna karşı Almanların reaksiyonu ancak sükûttan ibaret kalmıştır.

İsviçredeki Alpina Bü.:. Locasının büyük üstadı ve idare kurulu, Fransa Bü.:. Locasının eski ve yeni Büyük Üstadlarının nezâketsiz davranmış olduklarını tahmin ve kabul etmişlerdi. Bunun üzerine, muhadenet kefilleri her iki obediyansta uykuya girmişlerdirki bu hal, mezkûr o-

bediyanslar arasında da münasebetlerin kesilmesi manasına gelmektedir.

Ed. Quartier-La-Tente ile İsaac Reverchon gibi eski büyük üstadların ve onların dûrendiş idare krullarının zamanlarını ve o devirlerde Alpina Bü.·. Locasının verimli mesaisiyle o zaman ne kadar güzel Masonik eserlerin vücude getirildiği ve bu suretle mezkûr büyük locanın bütün Mason âleminde nasıl gerçek bir saygı kazanmış bulunduğu, ve fakat 1947 tarihnden beri, aynı büyük locanın manevî otoritesini ve şeref ve vekarını, bir teslimiyet zihniyetine yer vermekle nasıl feda etmiş olduğu düşünüldükte, bu durumdan esef duymamak ve müteessir olmamak kabil değildir.

Bundan başka, 1933 yılından 1937 yılına kadar devam eden ve o zamanlardan beri Masonlukta bazı kayıtlar ve tahditler yapmak isteyenlere (contre les frontistes) karşı yapılan mücadele devresinde, Alpina Bü.·. Locası, İsviçre federal meclisine ve İsviçre Milletine, yabancılardan hiç bir emir ve talimat almamış olduğunu beyan ve ilân etmişti. Bunu takip eden son yıllarda ise, Alpina Bü.·. licası idareci ve yöneticileri, İngiltere Bü.·. Locasının empoze ettiği kayıtları ve şartları kabule rıza göstermiş, Milletler arası Masonik assosyasyondan istifa etmiş ve sırf İngiltere Bü.·. Locası tarafından tanınmış olduğu için diğer Büyük localar ile münasebeti kesmiştir. Garibi şuki, Alpinanın Millet Meclisine evvelce vaki bildirisi, şu son yıllardaki hareketlerine bir mani teşkil etmemiştir.

Bir müddet evvel "ALPİNA" gazetesinde intişar eden bir yazıda da, Masonluğun âlemşumul olması keyfiyetinin bu suretle kemale ereceğinin görülebileceği ümidi ifâde edlimş bulunuyor. Fakat bu ümit ancak, her obdiyansın hakimiyet, şeref ve istiklâlini feda etmesi ve doğmatik bir teşekkül mahiyetindeki İngiliz Bü.·. Loca-

sının, demir gibi olan saltanat asasının altına sığınmak suretiyle tahakkuk edebilir. Bu ise çok hazindir!...

İtalya Masonluğu yasasına göre, İsviçreninkinden daha geniş selâhiyeti bulunan İtalyan Bü.·. Locası Bü.·. Üstadı da, İsviçreli meslekdaşını taklit ederek Fransız Bü.·. Locasıyla kardeşlik münasebetlerini kesmiş ve bu vesile ile Pariste Fransa Bü.·. Locası ile kardeşce mesâide bulunan "İtalia Libera" locasına da, mezkûr Bü.·. Lo.·. ile münasebetlerini kesmesi tavsiyesinde bulunmuş isede, bu loca, anılan teklifi merdâne ve asîlâne bir ifâde ile cevablandırarak red etmiştir.

Bundan bir müddet önce İtalya Bü.·. Locasının bir tamiminde, Fransız Masonluğunun şanlı mazisi Fransa Büyük Locasının verimli çalışmalarına atfedilmekte idi; İtalyanın yeni yayınladığı bir sirkülerde ise, şimdi Fransa Millî Bü.·. Locası medih ve senâ ediliyor. Halbuki Fransa Millî Bü.·. Lo.·.sı gayrı muntazam bir surette kurulmuş olmakla beraber, üyelerinin büyük bir kısmı İngiliz ve Amerikalı BB.·.lerden terekküp ettiğinden, İngiltere bü.·. lo.·.sı tarafından hemen tanınmıştır. Bu Bü.·. Lo.·.nın ana yasası 1815 tarihli ana yasa olup o tarihte İngiltere Bü.·. Locası 1717-1723 temel yasalarımızın başlıca mükellefiyetlerini teşkil eden tefekkür hürriyetini ve vicdan ve itikat hususunda müsamahayı hazf ederek bunun yerine. ALLAH'a inanışı, ruhun ölmezliğini ve mukaddes kitap olarak da İncilin tanınmasını kabul etmek mecburiyetini hedef tutan doğmaları ikame etmiştir. İtalya Bü.·. Locası ise "Kadim Mükellefiyetler" den ilk şekliyle 1723 ana yasasını kabul etmiş olup doğmaları red etmiştir. Bununla birlikte, Fransa Millî Bü.·. Locasını tanımış olmakla İtalya Bü.·. locasını bu bakımdan muntazam telakki etmemek gerekmektedir. Acaba İngiltere Bü.·. Locasının İtalya Bü.·. Locasını halâ tanımamış olması sebebi bumudur? veya nedir? Bilmiyoruz.

İngiliz Masonluğuna hudutsuz sedakatiyle tanınmış bulunan Holanda Bü.·. Locası ile diğer yandan Avusturya Bü.·. Locası hakiki Fransız Masonluğu ile hiç bir münasebette bulunmamaktadırlar. Bu iki büyük loca da — Birincisi her halde — Fransadaki İngiliz doğmatik Masonluğunun bir şubesi olan Millî Büyük loca ile münasebette bulunmağa mezundurlar. Bunları bir yana bırakalım.

Şimdi biraz da, Angelosakson Masonluğunun Ritüel mezhebleri dışında yaptıklarına bir göz atalım. Büyük Britanyada ve Şimali Amerikada pek yaygın halde bulunan bu Ma.·.lığa mensup beş milyon ve belkide biraz fazla üye mevcut olup, bunlar açık olarak aslâ tezahür etmezler. Fakat bunlar muhteşem mabetler ve bilhassa toplumun muhtaç bulunduğu hastahaneler ve huzur evleri inşa ederler, insanlığa hizmet ile yardım ve hayır işleriyle meşgul olurlar. Amerkada diğer tarikatlere mensup Masonların (Şraynerler) bazılarının, Mason işaret ve alâmetlerini hamil olarak kortej halinde sokaklarda dolaşıp ridikül duruma girdikleri de oluyor.

Yine Amerikada, bazen Masonluğa kabul edilenlerden çoğunun hemen kısa zamanda yüksek derecelere geçtikleri ve ciddi bir hazırlıkta bulunmaksızın ve sembolizimin değerini anlamaksızın diğer kademelere de terfi ettikleri vaki olmaktadır. Bu biraderler localarda, umumiyetle insaniyete müteallik meselelerin ve problemlerin etüd edilmesiyle ilgili konferansların verilip verilmediği hakkındaki sorular karşısında ekseriya mütehayyır kalmaktadırlar.

Bununla beraber Angelosakson Masonluğunun, mensubu bulunan kitlenin önemi bakımından, insani sahalarda ifa edebileceği güzel bir rolü olabilirdi. Bu Masonluğun devamlı olarak tradisyonel spekülatif Masonluk aleyhinde entirikalar çevireceği yerde, bu suretle davra-

nabilmiş olsaydı insanlığa daha çok faydalı olmuş ve akıllıca harekette bulunmuş olur idi.

Bütün Masonluğun anası olmak iddiasında olan İngiltere birleşik Bü.·. Locası 1717 ana yasasındaki insanlık prensiplerini ve hoş görürlüğü inkâr etmiş olmakla bir su'i istimalde bulunmuştur. Bu Büyük Locanın faaliyetini Romen katolik kilisesinin ki ile mukayese edelim: şimdiki Concile toplantısında, konsey Perleri, kemali cesaretle modern dünyanın bütün problemleri üzerine iğilerek az beslenme, açlık, ve bunların neticesi olan çeşitli mahrumiyetler ve hastalıklar, harp, nüfus artışı tehlikesi, ırklar hakkındaki batıl fikirler (bunlar, doğmatik Masonluğun cari olduğu ülkelerde bilhassa bilinmektedir) bütün bu meseleler, Romen kilisesi organlarınca tetebbü edilmekte devam olunmakta olup bu suretle Uluslar arası muhtelif teşekkülerin mesaisine iştirâk edilmektedir.

Acaba, şu anda Bü.·. Loca olduğunu iddia eden İngiltere birleşik Bü.·. Locası ne yapıyor? Bütün ülkelerin Masonik kudretlerinin tetkikine arz etmesi lâzım gelen insanlık mevzularını ve problemlerini ilgilendiren teklifleri ve teşebbüsleri hangileridir? Hiç. İngiltere Bü.·. Locası 1938 yılında yaptığı beyanatta, bu istinkâfındaki sebebleri şöyle izaha çalışmıştır : nekadar insani görünse dahi, bir hükûmetin diğer bir hükûmetle münasebetlerini ihlâl etmesi ihtimali olan bu gibi teşebbüslere karışmakla değişmez hareket hattının bozulabileceğini derpiş ederek, adının hiç bir beşeri faaliyete katılmaması icap ettiğini sebep olarak göstermektedir. (Fakat kendisi acaba İngilterenin sömürgeler devrinde, her zaman politika dışında kalmışmıdır?) Bu beyanat ise, doğmatik Masonluğun noksanlarını ve faidesizliğini belirten bir asgari gayret sahası içinde kalması demektir. Bir kaç milyon üyesinin faaliyetleri sadece Masonik kluplere devamları ve bazı ritüelik toplantılar yapması bir tefahür-

den ileri gidemez. Bu şekilde bir masonluk mevcudiyet hakkını kaybeder.

Doğmatik Masonluğa karşı Fransız Masonluğunun manzarası ise büsbütün başkadır. Lüzumsuz bir doğmacılık ile Ma.·. kardeşleri bend etmekten yani kayt altına almaktan ise, Ritüellere sedakati aslâ ihmal etmemek üzere çalışan Fransız Masonluğu, Umumun ve bütün insanların menfaatleriyle ilgili her husus ile meşgul olmaktadır. Lâik Fransız Masonluğunun ispiritüel, manevi ve sosyal plân üzerindeki faaliyetleri ise, her ayın birinci ve üçüncü pazar günleri Fransız radyosu ile yayınlanan konferansları, ta 1717 tarihinden beri artık terk edilmiş bulunduğu ilân edilmiş olan orta çağ taassublarından her halde insanlığa ve topluma daha çok yararlı olan bir fikir inkişafını ve bir canlılığı ifade etmektedir. Çok garip olan şudurki, bazı Alman, İsviçre ve İtalyan peryodik risalelerde, Masonlukta selâmet yolunun Londradan geçmekte olduğu israrla yazılarak bizleri kandırmağa yeltenilmekte ve Fransız Masonluğunu, cemiyetin işe yaramaz bir teşekkülü olarak göstermeğe çalışılmaktadır. Muntazam Fran-Masonluğu sevk ve idare eden prensiplere saygı göstermeğe ve birleşmeye devamlı surette davet edilmekte olduğumuz halde, biz bunun ancak 1723 tarihli ana yasaya sedakat ve riayet edilmek suretiyle sağlanabileceğini anlıyoruz. O halde, ne için temel prensiblerimizi red eden ve bu sebeple gayrı muntazam sayılması lâzım gelen bir Masonluk diyapazonuna inkiyat ederek bu mukaddes ana yasalarımızı ihlâl edelim? Onların tasavvur ettikleri bu şekildeki bir birleşmeye davet ise tabiatiyle tesirsiz ve neticesiz kalmağa mahkûmdur.

Serbest ve hür olarak düşünelim! Şunu bilelim ki, her yıl Avrupa kıt'asındaki Masonluk gittikçe daha fenaya doğru gitmektedir. Ve bu gidiş, mesuliyet taşıyan biraderlerin İngiliz boyunduruğunu sarsmak cesaretini

gösterecekleri zamana kadar sürüp gidecektir. Avrupa kıt'amızdaki Masonluk doğmatik değildir. ve hiç bir vakit öyle olmaması lâzımdır. Anglosakson Masonluğundan ve faaliyeti insanlığa karşı kayıtsızlık, soğukluk ve hatta istihfaf ve tekebbürden ibaret olan, onun ruhsuz kalabalığından uzak durmalıyız. Bizim anladığımız manadaki Masonluk ise, sıcak bir iklime, hayırhâh bir anlayışa ve karşılıklı müsamahaya muhtaçtır. Böyle saf ve nezih bir Masonluk doğmatik bir zihniyetin tahakkümünü red eder. Hoş görmezlik, politik olsun, dinî veya Masonik olsun artık bizim çağımıza yakışmaz. Bu despotça, davranış itiyadı ile melfuf olan menfur doğmatik Masonluk tamir ve islâh edilmez bir halde kaldıkça zevâle mahkûmdur.

Avrupa kıt'asındaki kardeşler, Avrupamızın politik, ekonomik ve sosyal yönlerden birleşmesini tahakkuk ettirmeğe çalışan insanları numune olarak ittihaz ediniz. Onlara imtisal ediniz, faaliyet gösteriniz ve liberal Masonluğun iyiliği için tarakki yolunda yürütünüz, çünkü yalnız bu hareket tarzı bize en uygun olanıdır.

1815 tarihinden beri, İngiliz Masonluğu kıt'amız için kardeşce hiç birşey yapmamıştır. O, her yerde ve her zaman kendi, modası geçmiş metodlarını empoze etmeğe çalışmaktadır. Şimdi, o kadar itibardan düşürülmek istenen Fransız Masonluğu ile hodkâm ve doğmatik olan İngiliz Masonluğu arasındaki farka bir göz atalım: Fransız Masonluğu, son dünya harbinden önceki diktatörlük devrinde, ıztırap ve tehlike içinde bulunan localara ve biraderlere kardeş elini uzatmış ve harpten sonra da bilhassa Alman ve İtalyan Masonluğunun tekrar kurulup yeniden teşkilâtlanmasına ilk yardımı yapan olmuştur. İşte sonradan, bu gün nasıl mükâfatlandırılmış olduğunu görüyoruz.

Şu halde, Avrupa kıt'amızda şaşırtılmış ve igfal edilmiş bulunan obediyanslar, derlenip toplanarak, bütün bizleri nihâyet emri altında tutmak için zamanın geldiğini zan eden İngiliz Bü.·. Locasına (Moloch) a mukavemet edebilecek kabiliyette idarecileri avrupa obediyansları seçmelidirler. Kıt'amızın Masonluğu birleştiği takdirde, bir kudret teşkil ederek, ancak o zaman şimdi kaybolmuş prestijini, şeref ve haysiyetini tekrar elde edebilecektir. İşte böylece Masonluğumuzun önünde elde edilmesi gereken ulvî bir gaye ve ikmâl edilmesi icap eden güzel bir çaba vardır.

Yekdiğerini tanımamak suretiyle aradaki soğukluğun devam etmesine müsaade etmek çok manasız bir hareket olduğundan azim ve kudretle buna karşı gelmek lâzımdır. Karşılıklı ithamlar ve havlamalar ile süre gelen bu ezelî komedya artık sona ermelidir. Hakikî Mason olalım ve ana yasalarımıza saygı gösterelim.

Hülâsa, kıt'amız Masonluğunun özgürlüğüne ve sulh ve sükûna kavuşması için kuvvetlerimizi birleştirmemiz lâzımdır.

Kadim ve kabul edilmiş İskoçya Riti :

Bu ritin ilk doğuşu (orijini) meçhulât içindedir. Nereden geldiği ve hangi ahval ve şerait altında vücuda gelmiş bulunduğunu kat'î olarak bilemiyoruz. Fransadamı doğmuştur? Yoksa Manşın ötesindenmi gelmiştir? iyice bilemiyoruz. Ecossisme kelimesinin ne manaya geldiğini ve tarihi çok eskiye ait hususatın aydınlatılmasını tarihşinas olanlara bırakalım. Bilinen bir cihet varsa o da, bu ritin 1730 tarihinde ve hatta belki de daha önceden Fransada teşkilâtlanmış ve inkişaf etmiş olmasıdır. Buradan Atlantiği aşarak Birleşik Amerika Devletleri ülkesinde de yerleşmiş bulunuyor.

Ekosizim ile 1717 spekülatif Masonluğunun esas sistemleri yekdiğerinin hemen aynı mahiyette bulunmasından dolayı, her iki teşkilâtın kurucuları ve tertip edenleri arasında o zaman da dostluk ve kardeşlik bağlarının bulunmuş olması çok muhtemeldir. Bu her iki hareket ve faaliyetlerde de doğmatik zihniyetin engellerini aşmak hususunda şiddetli bir arzuya rastlanmaktadır. Bir ülkeden öbür ülkeye muhtelif geçiş ve intikallerden sonra İskoçya Riti hemen dünyanın her cihetine yayılmıştır.Kuruluşunun başında 25 dereceli olarak tertiblenmiş olan bu rit, sonradan (daha 8 derece ilâvesiyle) 33 dereceye iblâğ edilmiş ve bu ritin ilk yüksek Şurası Charleston da (Birleşik Amerikada) tesis edilmiştir.

Bu Ritin "Büyük teşkilât yasaları" 1786 da tedvin edilmiş olup bu kanunlar 1875 tarihinde Lozanda, Uluslar arası bir konvan halinde toplanan Yüksek Şuraların mümessilleri tarafından bir revizyona tabi tutulmuştur. İşbu beynelmilel konvanda, İngiltere Y.:. Şurasını üç delege temsil ediyorlardı.

Anılan Lozan konvanında iki nısıf küreden gönderilmiş olan delegelerin karariyle 22 Y.:. Şura muntazam olarak ilân edilmiştir. Bundan sonra diğer bazı Y.:. Şuralar da bu konvanın mukarreratını kabul ederek konfederasyona iltihak etmişlerdir.

Prensiplerin yeknesak oluşu sayesinde, kadim ve kabul edilmiş bu İskoçya riti, diğer bütün ritlerden daha iyi bir şekilde, alemşumüllüğü tahakkuk ettirebilecek idi. Ancak, bu üniversalitenin hangi sebeblerden ötürü maalesef henüz tahakkuk ettirilememiş bulunduğunu biraz sonra göreceğiz.

Bununla birlikte, 1875 tarihinden beri Uluslar arası Yüksek Şuralar konferansları yapılmıştır ve yapıla gelmektedir. Böyle bir konferans son defa 1961 de (Was-

hington) da toplanmıştır. Bu toplantıya İngiltere, İskoçya ve İrlanda Y.·. Şuralarının mümessilleri davet edilmiş isede bunlar, çok kardeşce ve nazikâne yapılmış olan bu davete icabet etmeyerek sükûtu ihtiyar etmişlerdir.

Bu sükûtu şöyle izah etmek mümkündür : Bu üç Yüksek Şura birbirlerine bağlı olmakla beraber herbiri nisbi bir istiklâle sahiptirler. Fakat İngiltere Büyük Locası bu gibi grublaşmalara, Mason teşekküllerinin müşareket, veya federasyon kurmalarına her nedense, daimâ muarız kalmıştır. Uluslar arası Mason teşekkülü de (A.M.İ.) böylce bir denemenin kurbanı olmuştur.

1929 yılında İngiltere Bü.·. Locası bütün remzi büyük localara 8 maddelik bir ültimatom yolladı. O tarihten beri Y.·. Şuralar, Avrupa kıt'asındaki Mason teşekkülleri arasında İngilizlerin isteklerinin husule getirdiği nahoş münakaşalara şu veya bu suretle karışmak istemediklerinden kendi fil dişi kaleleri içinde kapalı durdular. Fakat nihayet, bu güzel kale de çatlaklar meydana geldi ve bu gün müsamahasızlığın zehiri oraya da nüfuz etmeye başladı. Biraz yukarılarda bahsedildiği gibi, İngiliz doğmacı Masonluğu, her vasıtaya baş vurarak Fransız Masonluğunu tecride çalışmış. Fransız Masonluğu ise — Bilhassa Fransa büyük meşriki — daima İngilizlerin tahakkümü altına girmeyi red etmiştir. Bununla beraber, mavi Masonluk pllâlnında İngiltere Büyük Locası hemen her yerde dilediğini yaptırmağa muvaffak olmuştur, fakat şimdi de, bu tecrit hususunu tamamlayab lmek için "kadim ve kabul edilmiş İskoç ritini" de ortadan kaldırmak veya hiç değilse tarafsız bir hale sokmak istemektedir.

Şimdi İngilizlerin, tesbit ettikleri muayyen hedefe göre, İskoç ritini neden uğursuz saydıklarının sebeblerini tetkik edelim : İskoç ritinin prensip beyannameleri

bunları izah etmektedirki, işte bunun bazı özetlerini veriyoruz :

"Hür Masonluk hakikati aramak için bir had ve kayıt koymaz ve bu hürriyeti sağlamak için herkesten müsamaha (tolerans) ister."

"Hür Masonluk, her ırk, her milliyet ve her inanış sahibi bulunan bütün insanlara — bunlar arasında hiç bir fark gözetmeksizin — açıktır."

"Hür Masonluk, siyasi ve dinî fikirleri her ne olursa olsun, hür ve iyi ahlâk sahibi olması şartiyle her kesi kabul eder."

"Cehâletin her türlü şekliyle mücadele etmek Masonluğun gayesidir. Hür Masonluk bir tesanüt mesleğidir ve bir okuldur. Programı şu suretle hulâsa edilebilir : Memleketin kanunlarına itaat etmek, şeref ve haysiyetle yaşamak, hakkaniyet ve adâleti uygulamak = (pratiquer) gözetmek, insanları sevmek, onların, refah ve saadetleri uğurunda sulh ve selâmet üzere gelişmesini kemale erdirmek için aralıksız olarak çalışmaktır."

Görülüyorki, bu nizam ve kaideler 1723 tarihinde neşredilen ana yasadaki "Kadim vazifeler" in birinci maddesini teşkil eden mükellefiyetlerden in'ikâs etmiş ve oradan iktibas edilmiştir. İşte, İngiliz büyük locası, din hususunda müsamahasız olmak, ALLAH'a inanmak mecburiyetinde bulunmak, ALLAH tarafından vahi ve ilhâm edilmiş iradelerine itaat etmek ve ruhun ölümsüzlüğüne inanmak gibi bir takım dinî doğmaları ithal etmek suretiyle mezkûr 1723 ana yasasını esasından bozup dejenere ederek 1815 tarihinde yeni bir ana yasa kabul etmiştir. İngiliz büyük locası, aynı zamanda, insanların sulh ve selâmet dairesinde terakki ve inkişâfına yarayacak her türlü fiil ve harekete iştirak etmek hususunda prensipler beyannamesinin sarahatle ve bir vazife ola-

rak Masonlara yüklediği çabalara kendi adının katılmasını da red etmiştir. Kendince Masonluk, bir felsefî okul olmayıp bir kült ve bir akide olarak kalmıştır ve kalmalıdır; hatta İngilizler Masonluğu insanî (humanitaire) bir amacı olacak bir teşkilât dahi telakki etmek istemiyorlar.

Bu müsamahasızlığın içinde kalan İngiliz büyük locasının, kadim ve kabul edilmiş İskoç ritinin prensiplerini tanımağı red etmesini kendine mantıki saymak gerekir. Ve bu sebeplerle ritimize zarar vermekte hiç bir fırsatı kaçırmayacaktır. Şunu da hatırlıyalım ki, Şimali Amerikadaki Masonlukta, bu gün eski land markları izleyerek İngilizlerin usulü ile idare edilmektedir. (Yani orada dahi bu gün dini bir Masonluk hükûm sürmektedir). Doğmacı zihniyetle mahmul olan bu Amerikan Masonluğu da, büyük esas teşkilât kanunlarımızda formüle edilmiş bulunan (1875) "Prensipler beyannamesi" ni tanımak istememekte ve bu arada Masonluğun müdafaası gibi umumi nizama müteallik problemleri derinliğine münakaşa etmekten de çekinmektedir.

Lozanda, 1875 tarihinde akdedilen birlik muahedesi, Yüksek Şu.·. lar arasında bir kenfederasyon kurulmuş olduğunu tesbit eder. Fakat bu keyfiyet, sonraki Milletler arası konferanslarda da hatırlanmış olmakla beraber, henüz sessiz bir harf niteliğinde kalmıştır. Karakteristik olarak burada not edilmeğe değer olan şudurki : Lâtin ülkelerin Yüksek Şuraları, ve bilhassa merkezi ve cenubi Amerika memleketleri Yüksek Şuraları, böyle önemli bir kenfederasyonun mevcut olması avantajlarını sulinye ederek çok yararlı olacağını, son derece iltizâm ettikleri halde, Angelosakson ülkelerine mensup olan Yüksek Şuralar bu konuya temas etmekten çekinmişler ve bu hususu aslâ münakaşa etmemek üzere türlü bahaneler bulmuşlardır.

1961 tarihinde Birleşik Amerika ve Kanada Yü.·. Şuraları tarafından tertiblenen Milletler arası konferansa, Yü.·. Şuralardan başka, Danimarka Millî Bü.·. Locasiyle Norveç ve İsveç Bü.·. Locaları da, sureti mahsusada davet edilmişlerdir. Tamamiyle Hiristiyanlık dinini Masonluklarına uygulamış durumda bulunan bu büyük localar, orijinel spekülatif Masonluğumuza ve kabul edilmiş İskoç Ritine halen açık surette muarızdırlar. (İsveç Kralı da, bir Bü.·. Üstad sıfatiyle, ayni zamanda Birleşik Amerika cenup juridiksiyonu Yü.·. Şurasının fahri üyesidir.) Buna mukabil, ve bu davetin mücerret bir tanınmaya işaret ve delâlet mahiyetinde olmayacağı ilân edilmiş bulunmasına rağmen, Danimarka Bü.·. Locası bu davetten istisna edilmiştir. Halbuki, Danimarka Yü.·. Şurası üyelerini, İskoç Ritine ve onun büyük teşkilât kanunlarına göre kurulmuş olan Danimarka Büyük locasından seçmektedir. Bunu, Millî Danimarka Bü.·. Locasiyla karıştırmamak lâzımdır.

Yıllardan beri, Anglosakson yüksek Şuraları, Danimarka Yü.·. Şurasını tanımamak hususunda vetolarını kullanmaktadırlar. Onlar yalnız o bölgedeki müfrit Hiristiyan Bü.·. Localarıyla teması muhafaza etmeyi tercih etmektedirler. Anglosakson yüksek Şuraları gibi, bu Hiristiyan tutumlu İskandinav Bü.·. Locaları da, İlâhi ruhaniyetin sâkin sularında hareketsiz gibi durmaktadırlar, ve kadim ve kabul edilmiş İskoç Ritinin insanlığın saadeti uğurunda ibzal edilmesini istediği çalışmayı unutmaktadırlar.

Washington'da, İskoç Ritinin cenup juridiksiyonunun yayın organı olan "New Age" de intişar eden, dini ve ubudiyetkârane yazılmış bir deklerasyonu aynen aşağıya nakil ediyoruz :

"ALLAH ve MASONLUK"

"Masonlukta her şey ALLAH'a matuf olup, ALLAH manasını tazammun eder, ALLAH'dan söz eder. Herşey ona doğru teveccüh eder ve ona yönelir.

Hiç bir derece, hiç bir sembol, hiç bir mükellefiyet ve hiç bir fonksiyon yokturki mevcudiyet sebebi ALLAH olmasın ve güzelliği ondan almış olmasın... Kâinatın Büyük Mimarı ve inşaatcı üstadı olan ALLAH beşeriyetin babasıdır. Tesanüdü ve selâmeti ondan bekleriz. Gök'ü, küremizi ve onu kapsayan herşeyi yaradan ALLAH'ın huzurunda sükût bir belâgat ve hayranlık ise bir ibâdettir."

"Her bir loca, ALLAH'ın şan ve şerefine kurulmuş ve Azizlere (Saints) ithâf olunmuş olup ALLAH adına çalışır. Her Loca, çizeceği mesai levhasının tezyinatını ALLAH'ın arzu ve iradesiyle süslemeği tefekkür eder."

"Hiç bir talip, diz çökmeden ve inancını ve itimadını ALLAH'a tevcih ve tevdi etmeden Locaya giremez. Onda aşk, kardeşliğin tesisi demektir."

"Masonluğun en büyük sembolu, üçken olup, tarihte ve insanın inanışında ALLAH'ın en eski bir remzi sayılır. Gök kubbesinin altında, cazip olan ve sevilen toprağın üstünde (friendly earth) orada insan işi ve gücü ile çabalar, Masonlukta ALLAH aşkına mesâide bulunulur."

Bundan iyisi belki aslâ ifade olunamaz ve bu şanlı ubudiyet ve sofilik merhalesini geçebilmek, her hangi bir din için gerçekten müşküldür. Hiç şüphe yokturki, her arzu eden dindar olmakta serbesttir; fakat bir Yüksek Şuranın periodik dergisinde böyle bir şirin yer alması nasıl telakki edilebilir? Buna benzeyen neşriyat ise, New Age dergisinde sık sık tesadüf edilmektedir.

1964 Eylûl ayında, Fransız Büyük Locası, Fransız Büyük Mşeriki ile idari mahiyette hazırlanmış olan bir dostluk muahedesini tasdik etmiştir. Bir kaç saat sonra ve henüz Fransız Büyük Locası konvanının müzakereleri devam etmekte iken, Fransa Yüksek Şurası, bir intizamsızlığın vukua gelmiş olmasındaki bir tefsir neticesinde Fransız Bü.·. Locası ile olan münasebetlerini kesmiştir. Yüksek Şura o zamana kadar Fransa Büyük locasından üye sağlamakta idi.

Bu mesele tahmin edilemeyen bir reviş aldığından, Fransız Yü.·. Şurası Ha.·. Bü.·. Âmiri istifaya mecbur kalarak Fransız Millî Bü.·. Locasına müracaat etmiş ve kendi ifadesine göre, İngiliz Büyük Locasının doktrini gereğince, intizama irca edilmiştir. O zaman Birleşik Amerika Yü.·. Şuraları ve Holanda Yüksek Şurasının desteği ile Hollanda da yeniden 33 üncü derece kendisine tevcih edilmiş ve Fransada yeni bir Yüksek Şura teşkil etmesi için ona, bir de patent tevdi edilmiştir. Bu yeni yüksek Şura hemen tesis edilmiş ve Fransa da iki Yüksek Şura olamıyacağına göre Avrupada en eski (1804) Yüksek Şura "Gayri Muntazam" sayılmış ve Fransa "İşgal edilmemiş ülke" ilân edilmiştir. Bu suretle tuhaf bir oyun oynanmış oluyor! Bütün bunlar, Avrupa kıt'asındaki Yüksek Şuraların Ha.·. Büyük Âmirlerine evvelce hiç danışılmadan yapılmıştır. (Bu hadise Şuralar arasında üzüntülü bir konu olmuştur). İşte Angelosaksonlar, bir defa daha böylece kendilerini ilgilendirmeyen bir işe karışmış bulunuyorlar. Başka bir usule riayet etmeksizin, muntazam ve hürmete şayan büyük temel kanunlara bağlı bir Yüksek Şura yerine, kendi zevklerine göre ve doğmalar üzerine oturtarak tertibledikleri bir Yüksek Şurayı ikame etmişlerdirki, bu kurulmuş kadim ve kabul edilmiş İskoç Ritinin "Prensipler beyannamesi"ne muhalif olarak yapılmıştır.

Şimdi, artık bu yeni teşekkülü, gelecekte toplanacak

olan bir konferansta makbul ve muteber bir hale koymak işi kalıyor. Bu Yüksek Şuranın tanıtılarak intizama sokulması müstaceliyet kazanmıştır, çünkü gelecek Milletler arası konferansın 1966 da kat'î olalrak Pariste toplanması icap ediyor. Ve bu itibarla kaybedecek vakit kalmamıştır.

Artık bu bahsi uzatmak faydasızdır. Anglesakson Yü.·. Şuralarının da, Yüksek dereceler hakkında, İngiltere Büyük Locasının Anderson kanunlarına göre çalışan büyük localara karşı tatbik etmekte bulunduğu siyaseti aynen uygulamakta oldukları anlaşılmıştır. Mason tarih yazarlarından A. Lantoine B.·., bir kitabının bir yerinde "Politikada olduğu gibi Masonlukta da müsamahasızlık daima müsamahadan tarziye alır." diye yazıyor. Fransada vukua gelen son olay galiba bu biraderimizin sözüne hak verdirmiş oluyor.

Şimdi Avrupa kıt'asındaki Yüksek Şuralar ne yapacaklar? Acaba müsamahayı gevşeklik ve atâlete kadar götüreceklermi? O kadarını tahmin etmiyorum, çünkü hatırnuvazlığın da sınırları vardır ve bu defa, bir damlanın eklenmesiyle bardaktaki su her halde taşabilecektir.

Bu durum Angelosaksonların kendi düşüncelerine göre, güya islâh etmek istedikleri yalnız İskoç Ritinin değil ve fakat aynı zamanda orijinel spekülatif ve tradisyonel Masonluğun geleceğine de müessir olacaktır. Şu halde, spekülatif Masonluğu kurtarmak ve binnetice kendisini de korumak görevi, "Kadim ve kabul edilmiş İskoç Ritine" düşmektedir. Gelip çatan bu saat sanıldığından çok önemlidir. Avrupa kıt'amızdaki yüksek şuralara diğer bir vazife daha terettüp etmektedirki, bu ödev de, denizler ötesinde bulunan Latin ülkelerindeki Yü.·. Şuraların cesaretlerini kırmamak için azim ve metânetle harekete geçmektir. Çünkü, Milletler arası kon-

feranslarda, bu Latin ülkelerine mensup Yü.·. Şuraların teklifleri ve telkinleri Angelosakson Yü.·. Şuraları tarafından ekseriyya pek az bir anlayışla karşılanmaktadır. Onun için, Latin Amerika Ülkelerindeki mezkûr Yü.·. Şuralarla doğrudan doğruya temas sağlamak zamanının geldiği anlaşılmaktadır.

Angelosakson Yü.·. Şuraları şunu iyice bilmelidirlerki; kimse onların kendi teşkilâtlarında ortodoksluğu uygulamalarına karışmaz ve fakat, büyük Masonluk kanunlarımıza sadık kalmak ve beşeriyete faydalı olacak surette çalışmak isteyen Yü.·. Şuralara da, onlar huzursuzluk sokmaktan artık vaz geçmelidirler.

Yine Angelosakson Yü.·. Şuraları şunu bilsinlerki; dar sınırlı sofulukları meyanında ikinci bir emir ve irâde mevcut olup oda "İnsanın kendisi gibi hem cinsini sevmesi" irâdesidir. Bu komandıman, başka bölgelerde yaşayan insanların ihtiyaçlarını ve onların, ekseriyya yalnız olarak hal edemiyecekleri problemlerle karşılaşacaklarını düşünerek bu problemleri sonuçlandırmak için bunları dikkatle etüd etmenin Yü.·. Şuralara terettüp eden önemli bir vazife olduğunu tazammun eder.

"İnsanlığın sulh ve selâmet içinde tarekki ve inkişafını sağlamak üzere refah ve saadetine fasılasız olarak çalışmak' 'hususundaki derin ifade üzerinde Angelosakson Yü.·. Şuralarının teemmül etmelerini temenni ederek düşüncelerimize burada son veriyorum.

DİLEĞİM

★ Can ARPAÇ ★

Üs.·. Muh.·. ve Gönül Kardeşlerim,

Kâinatın Ulu Mimarı zaman duvarına bir tuğla daha ördü. Milattan önce dediğimiz devreyi temel sayarsak, toprak üstünde yükselen 1966 cı tuğla bu. Biz şu anda, bu tuğla duvarın bilinen bir geometrik noktasında, küp şeklinde yontulmuş bir mermerciğin içindeyiz. Çevremizde, kış geceleri gibi uzun, soğuk bir karanlık var; tüm yaşantımızı etkileyen bir karanlık... Nitekim, birazdan o karanlığın içinden geçip evlerimize döneceğiz.

Çoğumuzun çocukları var okulda ve okulların sayısız dertleri... "–Çalış oğlum" diyeceğiz. "–Çalış kızım, okulunu sev. Göreceksin dersler ne kadar kolay olacak". Karılarımız var evde. Pahallılıktan, ev idaresinden hatta terziden - berberden şikâyetçi. "–Üzme kendini" diyeceğiz. "Ömür üzülmeye değmiyecek kadar kısadır. Vaktimiz varken, birbirimizi sevmeye bakalım". Ana - babalarımız var, yaşlı - hasta ve kaprisli. İşçilerimiz var, ezikdertli ve huzursuz. İşverenlerimiz var, çoğu zaman hırslı ve huysuz. Hepsi de bizden biraz iyi niyet, biraz sevgi bekliyorlar. Ve biz, sevginin kaynağı olan bir üçgen'den, gönül testilerimizi doldurup; Onlara doğru yeni bir inanç yeni bir kuvvetle koşuyoruz. Aslında güzel fakat yeterli olmayan bir koşuşma bu. Çünki karanlığın içinde bizi bekleyen başka şeyler de var... Soğuğun yoğunlaştığı köşelerde ayaklarımıza takılan, ölmeye yüz tutmuş yaratıklar.

Jean Tardieu'nün "Kim var orada?" adlı oyunundaki gibi onlara sesleniyorum :

— Kimsiniz ?...

— İnsan değiliz !...

— Kimdiniz ?...
— Hatırlamıyoruz...
— Peki, İNSAN nerede ?...
— Bizde değil !...
— Hayır, sizde doğuştan bir İNSAN vardı...
— O... soğuk ve karanlık gecelerde dondu, artık içimizde yaşamıyor...
— Ya Güneş... O'nu ısıtacak, aydınlatacak Güneş neredeydi ?...
— Güneş bilinmez bir mâbedin içinde, gece heryerdeydi...

Onlarla konuşmam burada bitiyor Kardeşlerim, ama hepinizin bildiği gibi asıl uğraşımız, asıl çabamız her yeni yılla yeniden başlıyor.

Bence mâbedimizin duvarları arasındaki Güneşin, çevremizdeki karanlığa yayılma zamanı gelmiştir. El-ele verelim, birlikte arayalım. Karanlık gecelerde donan İNSAN'ı adım başı bulacak, sevgimizin sonsuz sıcaklığında yeniden diriltmeye çalışacağız. Yalnız bu zorlu çalışmayı yaparken, bir noktayı da unutmamalıyız. Dışarıda gece umduğumuzdan fazla soğuk, umduğumuzdan fazla yoğun. Bir anlık gafletimizle, aralık kalan bir penceremizden mâbedimize sızıp, yer-yer gölgeler yapabilir. Işığın azaldığı bu noktalarda, biribirine çarpan hatta yaralanan Kardeşlerimiz bulunabilir. Ümidimizi yitirmeden karanlık noktaları aydınlatmak, yaraları sarmak ve kutsal uğraşımıza, yılmadan-bıkmadan devam etmek zorundayız.

Sevgi ve hakikat güneşi, "yalnız bizim için değil bütün insanlar için ebediyen parlasın.

ÖZLEDİĞİM !...

Bir yıldız özlüyorum.
Yedi katlıysa gök,
O daha yükseklerde,
Tanrı'ya yakın bir yerde
Durmalı.
Barış boy atmalı tarlalarında
Başak - başak.
Harmanlarında dostluk
Sap - sap,.
Tane - tane savrulmalı.
Bir yıldız özlüyorum.
Varsa insanları !...
Gerçek insan olmalı...
Hırs kin tembellik yalan
Artık oturulmayan
Bir dünyada kalmalı.
Bir yıldız özlüyorum.
En karanlık gecede
Gözlerime dolmalı,
Güzeli - özgürlüğü
Gönlüm orda bulmalı.
Bir yıldız özlüyorum,
Parayla girilmeyen.
Bir yıldız özlüyorum,
Bâtıl nedir bilmeyen.
Bir yıldız özlüyorum,
Sevgi hava yerine
Akıl adım başında
Bir yıldız özlüyorum bu dünyanın dışında,
İnsan kardeşten çok kardeştir birbirine.

• 27/1/1966
Can Arpaç

(Geçen sayıdan devam)

DÖRT UNSURUN İZAHI

(ANASIRI ERBAA)

★ **Hikmet TURAL** ★

Bu İlâhî Hikmet ilk mukaddes (ON) u şunlardır :

1 — İlâhî ruh, içinde her şeyin tohum veya şekilsiz bir halde önceden bulunduğu ilk prensip
2 — Ruhten gelen Nefes, yahut can veren Hava
3 — Su, canlıların neşvünema bulduğu vasat
4 — Allahın tahtı, semavî ordu olan Ateş
5 — 6 — Baş istikameti, ayak istikameti
7 — 10 — Dört cihet noktasıdır.

Bunlardan ilk (Dört) ruhî ve maddî âlemi teşkileden unsurlar, geri kalan (altı) tanesi ise onların mekânda şekil ve dağılışlarını gösterir.

İlâhî hikmetin geri kalan (22) si ise nâmütenahî terkiplerle hakikî âlemi ve çok yükseğin ma'bedini meydana getiren (alfabe) nin harfleridir.

Kendi kendini doğuran varlığın müteakip görünüşleride (10) tanedir. Bunlar da Üç teslis ile birde onları hülasa eden ve tamamlıyan-akıl ve zekâ-dır.

Teslisin birincisi : Zihin âlemi : Lutuf, Adalet, Güzellik,

İkinci Teslis : Ahlâk âlemi : Galebe (yayılma kuvveti) şeref, Temel (Ölçü nispeti),

Üçüncü Teslis : Maddî âlem : Hava, Su, Ateş

ve nihayet bunları tamamlıyan ve ahengi kuran (akıl ve zekâ) ki buna (Adonai adı verilmekte ve hepsine birden de (Adem Kadmon) Numune insan denilmektedir. Bu suretlede İnsan kâinatın (Allah) veya bütünlüğünde gerçekleşen varlığın hülasası olmaktadır.

Yunan filozofu (Empedokles) M. Ö. V. asırda ebedî oluşun tek ve sâbit prensipi bir tarafa bırakarak (dört unsur) esasını bütün eşyanın kökleri olarak kabul eder. Su, esir-hava, ateş, toprak unsurlarının birleşme ve ayrılmalariyla tabiattaki bütün cisimlerin husule geldiğini, ve bu unsurların her şeyin tohumu olduğunu ileri sürer. Bu unsurların hepsi ebedîdir, biri diğerinden zuhur etmemiştir, birer nevi' Tanrıdırlar. Bu unsurlardan diğer cisimlerin zuhuru ise ancak ilgi ile mümkün olur.

M. Ö. 427 de doğan Eflâtunun bu hususlaki görüşü ayrı bir orijinalite teşkil eder. Semanın teşekkülünden evvel bir takım unsurlar vardır ki jeometrik şekillerile biri birinden ayırdedilirler, bu unsurların kendilerine mahsus kanunları olduğundan, yaratılış bir taraftan hür bir zekânın, diğer taraftan zaruretin mahsulüdür. Bu unsurlar dörttür : Ateş, Hava, Su, Toprak.

Bu unsurlar, üçgen şeklinde bölünmüş (madde) lerden mürekkeptir. Hava, sekiz yüzlü bir şekle mâliktir, Su 24 yüzlüdür, Toprak ise (küp) şeklindedir, Altı eşit kareden terekküp eder, ateşi teşkil eden piramitlerin uçları sivri olduğundan daha hareketlidir. İstikrar bakımından Toprak birinci safta gelir. Eflatuna göre, âlemde biri birinden farklı dört bölge vardır. Arz, âlemin merkezidir, âlemin nihayetinde olan Ateş ise, ateşten olan cisimleri çeker. Su ile Hava bu iki bölge arasında olup Hava, ateşe, Su toprağa daha yakındır. Eflatuna göre, madde Ana dır, Tanrı baba dır, ve Âlem oğuldur.

Aristoya gelince : Uzun yıllar ilim sahasında hakimiyetini muhafaza edecek olan aristonun tabiat felsefesini bir az daha genişçe anlatmak îcabeder. Aristo, konuları incelemek için dört prensip kabul etmiştir :

1 — Tanrı ve tabiat hiç bir şeyi boşuna yaratmaz.
2 — Tabiat dâima iyiye ve doğruya yönelir ve olabildiği kadar en güzel olması ılâzımgelenleri meydana getirir.

3 — Âlemde, gayesiz hiç bir şey yoktur.
4 — Âlemde hareketlerin son sebebi, kendisi hareket etmiyen bir yüce varlıktır, yâni Tanrı'dır.

Aristo bu ana prensiplerini fizik, metafizik, ve hatta ahlak ve biyoloji sahalarında dahi esas alarak felsefesini bu esaslara istinad ettirmiştir. Kâinatı küreler şeklinde gören Aristo, bu kâinatın merkezinde dünyanın bulunduğunu kabul eder. Dünya, bir tezadlar âlemi isede, kainatın diğer âlemlerinde sıcaklık, soğukluk, yaş ve kuru gibi tezadlara tesadüf edilmez. Kâinatta bir dâirevî hareketle beraber yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarıya hareket vardır. Yukarıdan aşağıya, yâni çevreden kainatın merkezi olan dünyaya doğru hareket edene (ağır) diyor, aksine yerden gök'e doğru hareket eden ise (hafif) dir. (ağır ve soğuk)olan katı madde (toprak) tır, (hafif ve sıcak) madde ise (ateş) tir. Su ve hava, yaş ve kuru olarak orta maddeleri teşkil ederler. Katı maddeler, mâyi' halini, mâyi' maddelerde gaz halini, gazların tahavvülü de Ateş halini intaceder. Bu değişmeler yalnız dünya âlemine aittir, gökte böyle bir tahavvül yoktur. Yer ve Gök yâni aşağısı ve yukarısı, dünyanın alemin merkez olması, ve bu merkez etrafında kâinatın dâirevi hareketi, Kilise tarafından tasvip olunduğundan orta çağın skolastik düşüncesi halinde ilmi sahada 17. yüzyıla kadar bu düşünceler hâkim olmuştur. Bu düşüncelerin aksi iddıalar, Kopernik, Galile gibi âlimlerin dâhiyane buluşları şiddetle ceza görmüş, fakat büyük reaksiyonlar da yaratmıştır.

Dön unsurun, tabiatın ilk unsurları ad ve itibar edilmesi düşüncesi, artık bugün yerini yeni bir takım nazariyelere terketmiştir, burada bunlardan bahsedecek değilim.

Hakikat mâbedinin inşası, yâni, kâinat muammasının çözülmesi için ilim ve fikirlerimizin genişlemesi, ancak, yüzyıllar boyunca felsefenin ele aldığı(bu âlem ni-

çin vardır,? varlığın kapladığı muammanın esrarı nedir?) gibi ana mefhumların tetkiki başlarken ilk semboller olarak kabul ettiğimiz ana unsurlar hakkındaki fikir ve düşüncelerin nereden çıktığı ve bu unsurların, muhtelif çağlarda, muhtelif âlim ve feylezoflar tarafından ne şekilde mütalaa edildiğini tetkikten başlamak îcabediyor. İlim ve felsefe, bu tetkikler ile ilerlemiş, tabiatın sırrını çözebilme çabaları ancak bu suretle gelişebilmiştir.
tâaü:a((öthleüsi

Not : İstifade edilen Eserler :

1 — Felsefe Tarihi (Alfred Weber - Vehbi Eralp)
2 — B. Feylezoflar Ansık. (Cemil Sena)
3 — Düşünce Tarihi (Orhan Hançerlioğlu)
4 — Dinler Tarihi (Semih Tryakioğlu)
5 — Tarih boyunca ilim ve Din (A. Adıvar)

İktibas :

GÜZELİM DÜNYA

Mevlâna Celaleddin bir şiirinde şöyle demektedir :

Bizim yolumuz şu dünyada yaşamak yoludur... Bir başka şiirinde de şöyle diyor :

Körün ayağına bir engel takıldı, yaygıyı yayan iyi yaymamış dedi. Yaygıyı yayan da, a kör dedi, kimseye suç yükleme, sen tutacağın yolu görmüyorsun...

Mevlânanın öğrencileri arasında Süryanos adında bir de rum delikanlısı vardı. Çetrefil lakırdı etmesini beceremiyen, açık sözlü bir genç olacak ki, uluorta konuşmalarından ötürü yakalayıp kadının önüne götürüyorlar. Kadı soruyor : Sen Mevlânaya tanrı diyormuşsun, doğrumu ? Süryanos hep o açık sözlülükle : yalan diyor, ben Mevlânaya Tanrı demedim, Tanrıyı yaratandır dedim. Tanrı ben'im ama bunu yıllardır bilmiyordum, bana tanrı olduğumu Mevlâna öğretti...

Süryanos'u iyice çıldırmış sanarak bırakıyorlar. O da gelip olup bitenleri Mevlânaya anlatıyor. Mevlâna : Kadıya deseydin ki, diyor, yazıklar olsun sana, eğer sen de Tanrı olmadıysan.

Mutluluk düşüncesi : Orhan Hançerlioğlu

EBEDÎ MEŞRİKA GÖÇEN KARDEŞLERİMİZ

	Ölüm tarihi
Fazlı Güleç (İdeal)	1/1/1966
Mün'im Sükutî (Sevgi)	3/1/1966
Jozef Aseo (Hürriyet)	4/1/1966
Celâl Öget (Şefkat)	19/1/1966
Hüsnü Mahmut Erginer (İzmir)	24/1/1966
Nazım Arman (Yükseliş)	31/1/1966
Ekrem Hür (Şefkat)	1/2/1966
Abdünnur Pelin (İdeal)	6/2/1966
Fethi Erdem (Hürriyet)	23/2/1966

Adları ve soyadları yukarıda yazılı dokuz değerli Üstadımızın Ebedi Meşrika göçtüklerini kaydetmekle çok acı duymaktayız. Ahlâkî fazilet ve ilmî liyakatleriyle tanınmış ve Hür Masonluk hayatında da mesleğe bağlılıkları, yararlı ve çeşitli hizmetleri ile kemâl sahibi birer insan olmakla temayüz etmiş bulunan bu aziz Üstad ve Kardeşlerimizin sayın ailelerine, akraba, dostlarına ve bütün kardeşlerimize baş sağlığı diler ve kendilerine Kâinatın Ulu Mimarından rahmetler niyaz ederiz.

